

УДК: 338.242.2

Бойко А. Б.

*к.е.н, в.о. доцента кафедри обліку і аудиту,
Міжнародного університету бізнесу і права (м. Херсон)*

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ГАЛУЗІ ЗВ'ЯЗКУ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

*В статті проведено оцінку сучасного стану галузі зв'язку та
інформатизації в Україні.*

*Ключові слова: телекомунікаційний ринок, мобільний зв'язок, фіксований
зв'язок, доходи, інтернет.*

Постановка проблеми. Стійкий і збалансований розвиток галузі зв'язку нерозривно пов'язаний із збільшенням кількості абонентів і послуг, що надаються. На даному етапі розвитку ця тенденція особливо актуальна – з одного боку, існує велика зацікавленість з боку абонентів в отриманні нових послуг, а, з іншого, величезна конкуренція підштовхує операторів постійно вносити нові пропозиції на даний ринок послуг. Сталий розвиток інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури є найважливішою передумовою для підвищення конкурентоспроможності економіки та інтеграції України у глобальне інформаційне суспільство, дозволяє розширити можливості людини отримувати доступ до національних та світових інформаційних ресурсів, поліпшити умови та якість життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем і розвитку телекомунікаційних ринків в Україні не нове для економічної науки. Процес еволюції галузі та її подальший розвиток досліджувало немало вчених, серед яких: В. Афанасьєв, Р. Кох, П. Голишко та інші [1]. Особливості регулювання та стратегії розвитку ринків зв'язку, тенденції та закономірності економічних відносин на зазначеному ринку відображені в роботах як вітчизняних, так і зарубіжних учених: В. І. Андріанова, А. В. Соколова, В. М. Орлова та ін. [2; 3].

Однак, незважаючи на значну кількість публікацій, їхнє наукове та практичне значення, низка питань стосовно оцінки розвитку телекомунікаційних ринків в Україні вимагає уточнення та нових підходів.

Формування цілей статті. Мета статті полягає у дослідженні та оцінці сучасного стану галузі зв'язку та інформатизації в Україні.

Виклад основного матеріалу. На сучасному ринку послуг зв'язку, де попит досяг певного насичення, основна увага операторів спрямована на розширення переліку послуг та підвищення їх якості, для максимальної доходності бізнесу.

Таким чином, доходи від надання послуг зв'язку за 2014 рік склали 52434,0 млн. грн., що на 2,0% (або на 1051,4 млн. грн.) більше порівняно з аналогічним періодом 2013 року (табл.1).

Зокрема, доходи від надання телекомунікаційних послуг за 2014 рік порівняно з минулим роком збільшилися на 2,5% і склали 48334,6 млн. грн., що становить 92,2% від загальної кількості доходів від надання послуг зв'язку (рис.1).

Таблиця 1

Доходи від надання послуг зв'язку за 2014 рік [4]

Показник	Доходи від надання послуг зв'язку, млн. грн.		Абсолютний приріст, млн. грн.	Темп росту, %	Питома вага доходів у загальному обсязі доходів зв'язку, %	
	2013 рік	2014 рік			2013 рік	2014 рік
Доходи – всього, у т.ч.:	51382,6	52434,0	1051,4	102,0	100	100
Телекомунікаційні послуги	47135,0	48334,6	1199,6	102,5	91,8	92,2
Послуги поштового зв'язку	3242,4	3215,8	-26,6	99,2	6,3	6,1
Інші послуги	1005,2	883,6	-121,6	87,9	1,9	1,7

2014 рік

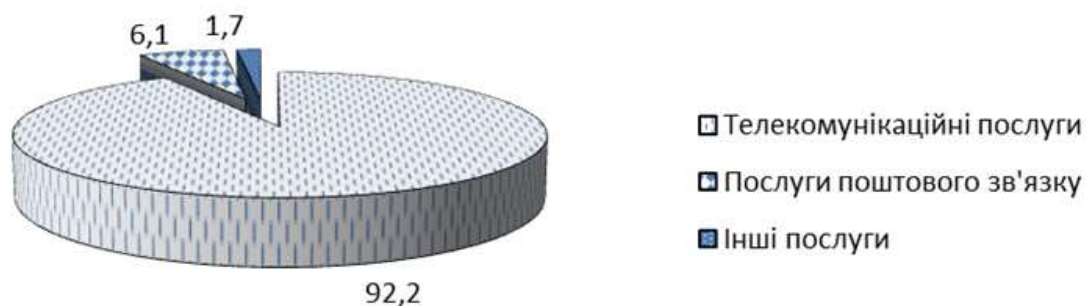

Рис.1. Структура доходів галузі зв'язку [4]

Основними сегментами на ринку телекомунікаційних послуг залишаються мобільний, телефонний фіксований та комп'ютерний зв'язок, спільна частка яких у загальних доходах від надання телекомунікаційних послуг за підсумками 2014 року склала 94,8% [4].

Доходи від надання послуг фіксованого телефонного зв'язку за 2014 рік склали 8057,8 млн. грн., що на 0,7% менше ніж у минулому році. Доходи від надання послуг місцевого телефонного зв'язку зменшились на 0,2% і склали 5850,9 млн. грн.

Доходи від послуг міжміського та міжнародного зв'язку зменшились у порівнянні з 2013 роком на 1,9% і склали 2206,9 млн. грн. (табл. 2).

Таблиця 2

Доходи від телефонного (фіксованого) зв'язку (млн. грн.) [4]

	2013 рік	2014 рік	Темп росту, зниження, %	Абсолютний приріст, зниження
Телефонного фіксованого – всього, у т.ч.	8053,1	8057,8	100,1	4,7
місцевого, у т.ч.:	5816,4	5850,9	100,6	34,5
міського	5423,0	5411,2	99,8	- 11,8
сільського	393,4	439,7	111,8	46,3
міжміського (разом з міжнародним)	2236,7	2206,9	98,7	-29,8

Відповідно до цього, кількість основних телефонних апаратів (ОТА) порівняно з 2013 роком зменшилась на 812,8 тис. або на 7,4%, та станом на кінець 2014 року склала 10124,1 тис. ОТА. Зокрема, найбільший відсоток зниження кількості ОТА спостерігається в Дніпропетровській (на 17,9%) та Донецькій (на 12,4%) областях. Забезпеченість населення основними телефонними апаратами (ОТА) на 100 чоловік в середньому по Україні склала 23,7 ОТА на 100 чоловік населення. Кількість універсальних таксофонів на кінець 2014 року склала 6,5 тис. Одиниць (табл. 3).

Таблиця 3

Засоби телефонного зв'язку [4]

	Вся телефонна мережа		Темп росту, зниження, %	Міська телефонна мережа		Темп росту, зниження, %	Сільська телефонна мережа		Темп росту, зниження, %
	2013 рік	2014 рік		2013 рік	2014 рік		2013 рік	2014 рік	
Телефонні апарати основні	10936,9	10124,1	92,6	9586,6	8863,7	92,5	1350,3	1260,4	93,3
Таксофони місцеві, од.	3,0	2,0	66,7	2,0	2,0	100,0	1,0	x	x
Таксофони універсальні	7,1	6,5	91,6	7,0	6,3	90,0	0,14	0,14	100,0
у т.ч. з кредитними картками	6,7	6,1	91,0	6,6	5,9	89,4	0,14	0,14	

Водночас, за 2014 рік доходи від надання послуг мобільного зв'язку збільшились на 1,9% у порівнянні з минулим роком і склали 31566,3 млн. грн. (табл.4).

Таблиця 4

Доходи від мобільного зв'язку (млн. грн.) [4]

	2013 рік	2014 рік	Темп росту, %	Абсолютний приріст, зниження
Мобільного – всього, у т.ч.	30965,9	31566,3	101,9	600,4
стільникового	30932,8	31535,9	102,0	603,1
транкінгово	12,4	12,3	99,5	- 0,1
супутникового	1,8	1,5	84,7	- 0,3
радіозв'язку розподільних систем (ширококутовий доступ)	18,9	16,6	87,8	-2,3

Крім того, станом на кінець 2014 року кількість абонентів мобільного зв'язку склала 61170,2 тис. і зменшилась порівняно з 2013 роком на 2458,5 тис. абонентів. Забезпеченість населення мобільним зв'язком на 100 чоловік в середньому по Україні становить 142,4%. Водночас, найнижчий рівень забезпеченості населення мобільним зв'язком спостерігається у Тернопільській області – 98,1% та Хмельницькій області – 97,8% (табл.5) [4].

Таблиця 5

Абоненти мобільного зв'язку (тис. чол.) [4]

	2013 рік	2014 рік	Зростання абонентської бази	
			абсолютний	відносний, %
Абоненти мобільного зв'язку, всього, у т.ч.:	58711,7	61170,2	2458,5	104,2
стільникового	58705,9	61162,0	2456,1	104,2
транкінгового	4,7	4,1	-0,6	87,6
радіозв'язок розподільчих систем	0,7	1,8	1,1	257,1
Абоненти телефонного зв'язку радіальної дії типу «Алтай»	0,09	0,07	-0,02	77,8

Зупинимось на ринку широкосмугового доступу до мережі Інтернет. Широкосмуговий доступ (далі — ШСД) — доступ до Інтернету з великою швидкістю.

Найбільший рівень доходів спостерігається у разі надання послуги ШСД з використанням волоконно-оптичних ліній зв'язку за технологією FTТх.

До того ж обсяги доходів від надання послуг комп'ютерного зв'язку у 2014 році порівняно з показником 2013 року зросли на 11,9% і склали 6190,4 млн. грн.

Обсяги доходів від надання послуг широкосмугового доступу до мережі Інтернет у 2014 році в порівнянні з аналогічним періодом минулого року збільшилися на 280,5 млн. грн. і становили 4503,3 млн. грн., їх питома вага в загальному обсязі доходів від телекомунікаційних послуг склала 9,3%.(табл. 6) [5].

Таблиця 6

Доходи від надання послуг комп'ютерного зв'язку (млн. грн.) [5]

	2013 рік	2014 рік	Темп росту, %	Абсолютний приріст/зниження, млн. грн.
Комп'ютерного, із них:	5532,5	6190,4	111,9	657,9
надання доступу до Інтернет, із них:	4748,8	5348,9	112,6	600,1
з наданням широкосмугового доступу	4222,8	4503,3	106,6	280,5

Відповідно до цього станом на кінець 2014 року кількість фіксованих абонентів Інтернет склала 5892,3 тис. абонентів, що на 95,9 тис. абонентів більше порівняно з 2013 роком, зокрема, число абонентів ШСД збільшилось на 97,5 тис. чол. та становило 3945,6 тис. чоловік (табл.7) [5].

Таблиця 7

Абоненти Інтернет (тис. абон.) [5]

	2013 рік	2014 рік	Абсолютний приріст/зниження	Темп росту, %
Мережі Інтернет	5796,4	5892,3	95,9	101,7
з них ШСД	3848,1	3945,6	97,5	102,5

Потрібно зупинитися на сфері інформатизації. Як показав аналіз за січень-грудень 2014 року обсяг реалізованих послуг споживачам підприємствами за видами економічної діяльності «Комп'ютерне програмування та надання інших інформаційних послуг» та «Ремонт комп'ютерів і обладнання зв'язку» склав 15,09 млрд. грн. (4,8% від загального обсягу реалізованих послуг), що на 32,4 % більше ніж за аналогічний період 2013 року (рис. 2).

Рис. 2. Обсяг реалізованих послуг споживачам підприємствами за видами економічної діяльності «Комп'ютерне програмування та надання інших інформаційних послуг» та «Ремонт комп'ютерів і обладнання зв'язку» млрд. грн. [5]

За даними Держстату України за січень-грудень 2014 року обсяг реалізованої промислової продукції за видом діяльності «Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції» склав 7,21 млрд. грн. (0,6% від всієї реалізованої продукції), що на 5,6% менше ніж за 2013 рік (рис. 3) [4].

Рис. 3. Обсяг реалізованої промислової продукції за видом діяльності «Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції», млрд. грн. [4]

Тим часом обсяг нових замовлень на виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції за 2014 рік становив 5,62 млрд. грн., що на 7,3% більше ніж за 2013 рік.

Як показав аналіз у січні 2015 року ціни на виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції порівняно з січнем 2014 року зросли на 25,2%. При цьому в порівнянні з груднем 2014 року ціни на виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції зросли на 3,1%. За 9 місяців 2014 року частка сфери ІТ у ВВП склала 1,39% (рис.4).

За 2014 рік обсяг експорту комп'ютерних та інформаційних послуг становив 1,25 млрд. дол. США, що на 13,6% більше ніж за аналогічний період 2013 року. При цьому імпорт зазначених послуг за 2014 рік становив 290,3 млн. дол. США, що на 20,9% менше ніж за 2013 рік [5].

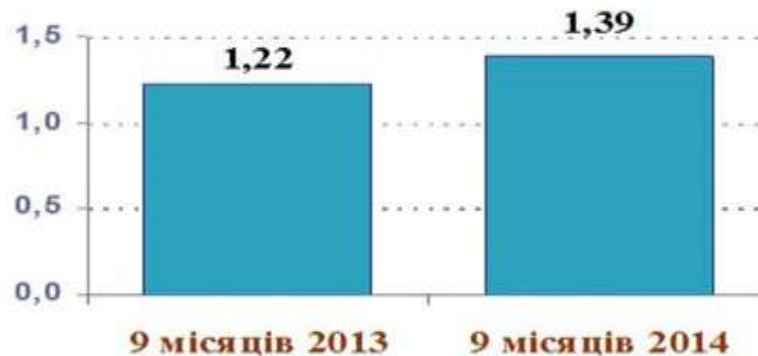

Рис. 4. Частка ІТ сфери у ВВП, % [4]

Відповідно до цього у загальному обсязі українського експорту послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги за 2014 рік склали 14,3% (1,61 млрд. дол. США), а зазначені послуги імпорту – 8,8% (0,5 млрд. дол. США).

До того ж у загальному обсязі українського експорту країн ЄС за I півріччя 2014 року послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги склали 19,4%, а зазначені послуги імпорту – 9,4%.

Станом на 31.12.2014 року обсяг унесених в економіку України прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в підприємства за видом економічної діяльності «Інформація та телекомунікації» становив 1,86 млрд. дол. США або 4,0% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій, що на 9,3% менше ніж станом на 01.01.2014 року [5].

Відповідно до обстеження інноваційної діяльності в економіці України за період 2010-2012 рр., найвищий рівень інноваційної активності (26,6%) спостерігався на

підприємствах за видом економічної діяльності «Інформація та телекомунікації», з них 12,2% мали технологічні інновації.

Висновки. Підсумовуючи слід сказати, що основними сегментами на ринку телекомунікаційних послуг залишаються мобільний, телефонний фіксований та комп'ютерний зв'язок, спільна частка яких у загальних доходах від надання телекомунікаційних послуг за підсумками 2014 року склала 94,8%.

Список використаної літератури

1. Афанасьев В. В. Бизнес модели развития сетей мобильной связи / В. В. Афанасьев // Мобильные системы. – 2003. – № 10. – С. 35-42.
2. Андрианов В. И. Сотовые, пейджинговые и спутниковые средства связи / Андрианов В. И., Соколов А. В. – СПб.: 2010. – 160 с.
3. Орлов В. М. Основы управління в галузі зв'язку / В. М. Орлов. – Одеса: Видавничий центр УДАЗ, 1999. – 205 с.
4. Офіційна сторінка «Державна служба статистики України». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Офіційна сторінка «Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації». Галузь зв'язку – цифри та факти. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nkrzi.gov.ua>

БОЙКО А. Б. ОЦЕНКА СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ ОТРАСЛИ СВЯЗИ И ИНФОРМАТИЗАЦИИ В УКРАИНЕ

В статье проведена оценка современного состояния отрасли связи и информатизации в Украине.

Ключевые слова: телекоммуникационный рынок, мобильная связь, фиксированная связь, доходы, интернет.

BOYKO A. B. ASSESS OF THE CURRENT STATE OF COMMUNICATION AND INFORMATIZATION IN UKRAINE

In paper assessed the current state of the telecommunications industry and informatization in Ukraine.

Keywords: telecommunications market, mobile, fixed, income, internet.